

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: za Zdravstveno (vse) in Kanado
\$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; za Chicago
in Cincinatti \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta, \$1.37 na četrt leta.
Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi dopisov in senarstev
članov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (drice, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slovenski
jezični obliki.
Advertising rates on agreement. — Manuscripts of commu-
nications and serialized articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s urednikom:
PROSVETA
3657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Vesti iz vzhodnega Ohia

Bridgeport, O. — Priredba kluba št. 11 JSZ v soboto 15. februarja je še povoljno izpadla, čeprav je bilo ledeno in zelo nevarno voziti se ali hoditi. In to jih je tudi dosti odvrglo od priredbe, kljub temu je bila udeležba prilična. Posetniki so se dobro zabavali ob zvokih Barbičeve godbe. Po dveh dnevih odnehanja je dne 17. februarja zopet pritisnil hud mrz in sneg in danes, 19. februarja, je tak mrz, da se ni iz hiše prikazati. Siromaki so oni, ki nimajo kurjave ali tople obleke.

Tukaj se širi govorica, da se bodo demokrati obrnili na vsa podpora društva in druge organizacije za prispevke v kampanjski sklad za ponovno izvolitev Roosevelta. Ako je to resnica, tedaj se opozarja posebno društva SNPJ, da ne nasedejo temu in podpirajo kapitalistično stranko, ki nas tlačí v razmerah brezposelnosti in drugega gorja. Roosevelt je sam milijonar in milijonarji ga bodo podpirali, ne pa da bi ga podpirala še naša društva. Kar se društev SNPJ tiče, bi bilo to proti principom jednote, drugič imamo dosti članov, ki so v pomankanju. In tretjič, ako ima katero društvo kaj odveč blaginje, naj jo porabi za pridobivanje novih članov ali pa naročnikov za Prosveto. Podpirati demokratiško masino bi bilo nečastno za napredno SNPJ. Ako pa hoče katero društvo kaj prispevati, naj prispeva delavski stranki, ne pa kapitalistični.

V nedeljo 16. februarja se je vršila konferenca v Columbusu za ustanovitev državne farmarsko-delavske stranke. Ker pa ni bilo dosti časa, so zastopniki sklenili, da sklicujejo drugo konferenco do sredi maja. Ako bo odziv dovoljen, bodo postavili državne kandidate. Zastopanih je bilo nad 30 različnih organizacij, med njimi tudi klub št. 11 JSZ, katerega je zastopal mladi sodrug Leo Whitehouse.

Te dni je imel sestanek tudi odbor za organiziranje farmarsko-delavske stranke v okraju Belmont. Njegova naloga je, da izdela platformo in oklic za splošno konferenco, na katero bo povabil vse unije, društva in klube. Tudi od tega odziva bo odvisno, če bo prišlo do organiziranja nove stranke že za prihodnje volitve.

Kaj je odbor sklenil, mi ni znano, ker se sestanka radi zaposlenosti nisem mogel udeležiti. Naš klub je v tem gibanju le kot opazovalec. Državna organizacija nam je sicer dovolila, da se lahko formalno pridružimo, toda smo še vedno mnenja, da je previdnost na mestu in da se morajo nekatere stvari prej razčistiti, tako da ne bo nobenega dvoma, da gre res za delavske interese. Kako se bo vse izteklo, bom že poročal, ker vem, da se mnogo naših rojakov zanima za to gibanje.

Jennie Strauss se nahaja v bolnišnici v Martins Ferryju, kjer se je morala podvreči operaciji. Ona je članica društva št. 13 SNPJ.

Rev. Coughlin in kongresnik O'Connor se torej ne bosta "boksala" na stopnicah Bele hiše. Ako bi šla v Yankee Stadium, stavi v grob, da bi naredila \$100,000. Tako pa je O'Connor kapitalist, menda radi — vere. Tak je torej ta cirкус, masa pa ustanavlja Coughlinove klube, namesto da bi ustanavljala delavske.

Članstvo kluba št. 11 se poziva na prihodnjo sejo v nedeljo 15. marca. Treba bo določiti vse za program in konferenco Prosvetne matice, ki se vrši v Bridgeportu dne 30. maja.

Joseph Snoy, 13.

O registraciji in federacijski prireditvi

Hermite, Pa. — Večkrat mi je že kakšen rojak rekel, naj objavim kaj informacij glede registracije in volilnega reda. Našim rojakom, ki žive večinoma po rudarskih naselbinah Penna, naj služijo sledeče vstave:

Registracijski dan je 26. februarja. Registrirati se morajo vsi volilci, ki so se priselili iz drugega okraja, ali dobili državljanstvo pravice, ali pa ako želite spremeniti svojo politično pripadnost. Registrirajte se v

volilnem uradu in ne čakajte, da vas obišče volilni registrator na domu. On bi mogoče rekel, da vas ni dobil doma in bi ostali neregistrirani in bi ne mogli voliti pri primarnih volitvah. V tem kraju se lahko registrirate v volilnem uradu med 10. in 3. uro čez dan in od 6. do 9. ure zvečer. Radi sitnosti pri zadnjih volitvah je bilo rečeno, da bodo uradniki vedno bolj strogi. Torej registrirajte se pravočasno.

Nadalje je želeli, da bi naši rojaki spremenili svoje politično pripadnost. V okraju Westmoreland je registriranih 1800 socialističnih volilcev, toda med temi je samo kakih 125 slovenskih glasov. Ako pomislimo, da večina naših rojakov čita Prosveto že 18 let in so kljub temu še vedno registrirani kot pripadniki ene ali druge stare stranke, je to torej dovolj žalosten napredek. Če ste proti kapitalizmu in če se strinjate z delavskimi principji, zakaj tega tudi odprto ne izjavite na volitvah, tam kjer res lahko pokažete svojo barvo in kjer vaš glas šteje prav toliko ko glas vsakega izkoriščevalca.

Vse jamranje ali zabavljanje čez kapitalizem vam nič ne pomaga, če niste pripravljeni storiti niti toliko, da bi se registrirali kot nasprotniki sedanjega krivičnega profitnega sistema. Registrirajte se torej kot pripadniki delavske, to je socialistične stranke, ne pa kot pripadniki Mellonove demokratsko-republikanske stranke! Le na ta način lahko glasujete pri primarnih volitvah za delavske kandidate, to je za socialistične. In primarne volitve so tudi važne. Če se jih socialistični volilci ne udeležijo v polnem številu, se na njih lahko vrne kak politikan starih strank, kar se je v preteklosti v Pennsylvaniji že večkrat zgodilo.

V okraju Westmoreland ima socialistična stranka polno listo. Na čelu liste je J. R. Keistner iz Greensburga, ki kandidira za kongresnika. Po poklicu je odvetnik in član stranke tri leta. Tudi vsi ostali kandidati so sposobni za urade, v katere kandidirajo. Torej registrirajte se kot socialisti in udeležite se primarnih volitev!

Opomniti želim tudi društva SNPJ v tem okraju, da ne prirejajo svojih zabav na 30. maja, ker to je dan federacije SNPJ za okraj Westmoreland. Svojo priredbo z zanimivim programom bo imela v West Newtonu. Glavni govornik bo Frank Zaitz iz Chicaga, predsednik nadzornega odseka SNPJ. Igro uprizori družina Fradel iz Latroba. Godbo bomo imeli iz Libraryja, pevski zbor iz West Newtona pa se pridno vadi z vajami pod vodstvom učitelja iz Pittsburgha. Tudi pazite, da ne boste prekratki z denarjem, ker gre za interese celokupnega članstva, ki spada v to federacijo. Več o programu pozneje.

Anton Zornik, 87.

Iščejo se sledeči rojaki

New York. — Generalni jugoslovanski konzulat išče sledeče rojake zaradi družinskih zadev v stari domovini. Naproseni so, naj se javijo na spodnji naslov. Vsi oni, ki poznajo te rojake, naj jih opozore, če sami ne bodo čitali. Tu je naslov: Yugoslav Consulate General, 745 Fifth Ave., New York, N. Y.

Benković Jure, star okrog 43 let. Zadnjič se je javil svojememu med svetovno vojno iz Kilitona, Pa.

Eder Martin. Njegovi v starem kraju so slišali, da je umrl. a gotovi niso. O njegovi smrti so poročali listi v stari domovini, ki so to vest ponatisnili iz ameriških slovenskih listov.

Kopina Janez, rojen leta 1884 v Gornjih Radovljah. Pred leti je živel v Clevelandu, O.

Kovač Agata. Zadnjičrat se je javila iz Loraina, O. Iste jo je njen brat Marko Adam, ki je glasil o njeni smrti.

Kukec Anton, star 56 let in doma iz Sevnice. Nekoč je živel v Johnstownu, Pa. Iste ga njegova žena Magdalena Kukec.

Leben Marta, doma iz Borovnice pri Vrhniki. Čaka jo zapuščina v starem kraju. Njen zadnji naslov je bil 229 E. 96 St., New York City.

Mavrin Frank. Stanoval je nekje v New Yorku. Iste ga njegov brat Jakob Mavrin.

Mladen Andrej, doma iz Brezja. Njegovi v domovini so slišali, da je umrl. Zadnjič je pisal z naslova: 163 Backer St., Aliquippa, Pa.

Osredkar Anton, doma iz Doljenje vasi.

Pavlič Alojzija. Iz domovine v Ameriko je odšla leta 1919. Njena mati živi v Lewisu, O. Iste jo Bara Komarac, katere skrbi za njene otroke.

Prelog Rihard, doma iz Potendorf. Nekoč je živel v Clevelandu, 7511 Cornelia ave.

Repež Frances. Njeno deklško ime je bilo Strgar. Njen zadnji naslov je bil Chisholm, Minn., Main Road.

Somrak Frank, doma iz Klanca in star je okrog 50 let. V Ameriko je že 23 let in njegov zadnji naslov je bil New York, 4 State St.

O delu, smrti in sreči

Finleyville, Pa. — Do pred kratkim smo delali dva in tri dni v tednu, zadnje čase pa je premogovna družba vsled mraza pričela z obratom vsaki dan. Vrh tega nas hoče prisiliti, da bi delali šest dni v tednu. Skoro ni verjetno, da bi potrebovali toliko premoga, bolj je verjetno, da hočejo pod to krinko prelomiti pogodbo in organizacijo zdrobiti, kakor je pač navada pri vseh operatorjih. Razmere v rovi pa so take, da kar delavec zasluži sedaj v petih dneh, bi lahko zaslužil v dveh dneh.

Pred dobrim tednom, ko je pritiskala silna zima, so v bližini našli par ur staro novorojeno dete, zavito v plahto in napol mrtvo. Kmalu potem je izdihnilo. Kaj so ukrenili ali ugotovili? Nič. Hauptmanna ni tukaj, Jafsieja tudi ne. Vse bo ostalo lepo tiho in mirna Bosna.

Mary Progar, članica društva št. 90 SNPJ na Hackettu, je prejela iz Kamnice pri Novem mestu žalostno vest, da sta ji v teku dobrih dveh tednov umrli teta in mati. Vesela novica iz naše naselbine pa je to, da je neki revni delavec dobil "terno", ko je za \$10 kupil od starijara neko staro omaro. Ko je privlekel tisti "kosen" domov in ga začel snaziti, se mu je iz kupa papirjev začela čedna vsotica — 400 copakov! Veste, takele vsotice se pa ne pobirajo vsak dan kar na cesti, še manj pa v zaprašenih omarah.

Frank Pernishek.

Na naslov g. Slajeta

Cleveland, O. — G. Slaje iz Loraina, ki je "zarental" kar cel akor prostora v A. D., vsekakor nima težke pastirske službe, ker si lahko odreže toliko časa, ali pa čas kraje na račun službe, za katero je postavljen. Toda to je postransko.

Zame je važno to, ker Slaje pravi, da me ne pozna — ali me pa noče poznati! — iz onih divjih, morilskih časov, ko smo se katoliški Avstrijci in katoliški Italijani klali s požeganim orožjem v tirolskih hribih. Ne bo nič čudnega, če se me ne spominja več, kajti on se je držal bolj v ozadju fronte in se pridno ogibal "blagoslovu" iz italijanskih pušk in strojnic. Gospod Slaje, vi ste nam pridigali, kako lepo je umreti za domovino. Za kakšno domovino? Moral sem si iskati nove domovine tu v Ameriki — in glej spak! Slaje je tudi pripadjal za mano v to svobodno deželo, ni pa prišel sem, da bi s koristnim delom služil svoj kruh, temveč da bo tukaj zgrabil in zatiral svobodno misel, kot so to naredili v Italiji in Avstriji, in da bo pomagaj pokrili Ameriko s klerikalno temo.

G. Slaje, niste pogrnjali, ko pišete, da jaz imam vero, toda moje katoliško prepričanje je zelo poceni. Da, imam celo vero, ali šla je, ko sem spoznal celo vrsto Slajetov, ki bi radi imeli vse ljudi v svoji cerkvi, kakor bi jih do kosti izkoriščali in izročali tiranom, da jih na debelo pomore na bojiščih. Moja vera je danes znanstvo. Tu bom našel resnico, ne pa pri agentih reakcije in kapitalizma. Slaje se poslužuje lista, ki je s svojimi "dobrimi navesti" storil dosti slabega našim ljudem. Vsi agenti izkoriščevalcev drže skupaj!

Najbolj smešno pa je, kadar

Slaje straži z raznimi otročarijami, kakor da ima opraviti z deo. Strašenje s svetniki in hudiči drži še pri tercijskih deklah, a pri možeh ne drži več. Slaje vsekako ve to, zato straši tudi s perzekucijami in sodnijami, kadar se ne primer zaletava v urednika Prosvete. Zadnjič je blebetal, da svobodnomiselstvo je "grdo poželjenje po mesu", pri tem pa pozablja, da so posebno farovski največja gnezda tega "poželjenja". Vem za slučaj, ki ga lahko pribijem, če Slaje misli, da obrekujem.

Slaje laže o svobodnomislecijah kakor laže o socialistih. Socializem je sicer v glavnem gospodarski nauk, čigar cilj je nova delavska družba po znanstvenih načrtih, v kateri bo človek res postal človek, a kaj se Slaje briga za večje materialno blagostanje in ekonomsko svobodo revnega delavca? Njegova naloga je, da očrni pri nevednih delavcih vse, kar njegova cerkev ne komandira. Naj bo to ali ono gibanje gospodarsko, znanstveno ali kakršnokoli — nič ni vredno in "umazano" je, če ni pod kontrolo katoliške duhovščine!

Slaje piše, da ima v Lorainu tri četrtine članov SNPJ pod svojo peto — in še ni zadovoljen. Najbrže je zato tako razkačen, ker ne more spraviti pod svojo kontrolo še ostale četrtine.

Končno želim, naj bo g. Slaje toliko previden, da ne bo več svojih dopisov podtakal drugim. Jaz imam samo eno ime in priimek in s tema se podpisujem.

Andrej Suša, nečlan.

"Že petnajst let"

Republic, Pa. — Prigibno pošiljam letno naročnino Prosveti in ji želim mnogo uspeha ter novih naročnikov. Prosveto čitam vsak dan že zadnjih petnajst let in mislim, da ne bi mogla biti brez nje. Tudi v težkih časih depresije sem mislila nanjo, dasi sem naročnino plačevala vsakega četrtletja, le da mi ni bila ustavljena in da sem izvedela iz nje dnevne vesti, kar mi je bilo v tolažbo in bodrilu.

O delu bom poročala le toliko, da sedaj je mnogo ljudi zaposlenih, skoro bi rekla, da vsi. Kar jih ne dela v majni, delajo na cestah in potih. Zato pa apeliram na volilce, kadar pride doba volitev, da volijo sedanjega prezidenta, ki jim je preskrbel košček kruha, četudi je bolj tenak in majhen.

Mary Škerjanc, 85.

Presenečenje

Aurora, Minn. — Dne 15. feb. je vdova Ana Kovach doživela prijetno presenečenje, ko so ji ga priredile njene prijateljice in prijatelji. Udeležba v SDD je bila velika, saj pa mnogi poznajo Ano že zadnjih 31 let, odkar se je naselila v to naselbino. Imeli smo imenitno pojedino, ples in obilo veselja. Iskrena hvala ženam, ki so složno delale in to prireditve omogočile, jubilatki pa kličemo: Še mnogo leta!

Udeležena.

Uspela prireditve

Cheswick, Pa. — Tudi naša naselbina je doživela nekaj lepega. To se je zgodilo dne 15. februarja, ko je društvo 586 SNPJ priredilo svojo veselico, ki je prav dobro uspela v korist društvene blaginje. Za ta uspeh se moramo zahvaliti novemu pevskemu zboru Planinski slavček, ki je naj tej prireditvi prvič nastopil in zapel par lepih pesmi. Vse članstvo našega društva se iskreno zahvaljuje tudi pevskemu zboru Prešeren iz Pittsburgha, ki nas je posetil v velikem številu in zapel več lepih pesmi. Najraje bi jih občinstvo še poslušalo, pa so odšli z odra in utihnil je njihov glas, občinstvo pa jih je nagradilo s toplim aplavzom.

Po programu smo imeli ples in prosto zabavo. Lokalna Jeričeva godba je igrala poskočne polke in valovite valčke. Imeli smo torej slovensko petje in slovensko godbo.

Zahvala gre tudi vsem sosednjim društvom, ki so s svojo navzočnostjo pripomogli k uspehu. Mi smo pripravili poset vrtni, ker se zavedamo, da v slogi in vzajemnem delu je moč.

Dne 18. aprila priredi svojo veselico zbor Planinski slavček (Dalje na 4. strani.)

Problemi priseljence

Povratak deportiranega inozemca

Vprašanje: Neki inozemec je bil deportiran radi nepostavnega prihoda. Rekli so mu, da ni mogel poskusiti priti nazaj v enem letu, zlasti ker ima tukaj ženo in otroke. Kaj je na tem?

Odgovor: Tak inozemec mora pred vsem dobiti dovoljenje od Secretary of Labor, da sme zaprositi za zopetno pristutitev v Združene države. On sme zaprositi takoj, ali se ne more povrniti pred pretekom enega leta po deportaciji, tudi če delavski tajnik odobri njegovo prošnjo.

Zakonita poročna starost v Z. D.

Vprašanje: Koliko let mora biti dekle staro, da se sme poročiti brez dovoljenja staršev? Ali velja starost tudi za moške? Zlasti me zanima, jo zakoni v tem pogledu v državi Pennsylvaniji.

Odgovor: Minimalna starost za poroko je različna po državah. Z dovoljenjem staršev se smejo poročiti mladeniči 18 let stari — nekaj celo mlajši — dekleta pa 16 let stara — mlajša le v malo državah. Starost 21 let je v splošnem ona, ko ni treba posebnega privoljenja staršev. V nekaterih državah je ta starost nižja, kar se tiče deklet. V državi Pennsylvaniji je minimalna starost za poroko z dovoljenjem staršev 16 let. Sele, ko je fant ali dekle 21 let staro, se more poroka izvršiti brez dovoljenja staršev.

Izvolitev senatorjev v I. 1936

Vprašanje: Ker so federalni senatorji izvoljeni za dobo 6 let, mi ni popolnoma jasno, kdaj se vršijo volitve za senat. Koliko senatorjev bo letoš izvolilo?

Odgovor: Vsako drugo leto, ko se vršijo kongresne volitve, se izvoli tretjina članov senata Združenih držav. L. 1936 bodo volitve za 32 senatorjev.

Zaščita pošte

Vprašanje: Nekdo, ki ima sobo v najemu, se pritožuje, da pisma, naslovljena na istega, kakor tudi pisma, pisana od njega, se odpirajo in čitajo od drugih v istem stanovanju brez njegovega dovoljenja. Ali je to stvar, ki spada v delokrog poštne departmanta?

Odgovor: Vsa pošta je pod zaščito Združenih držav, čim je bilo pismo vrženo v pošto skrinjo. Ta zaščita konča, čim je bilo pismo dostavljeno naslovljencu.

Valuta in zlato

Vprašanje: Ali je mogoče dobiti zlati denar v zameno za papirnati denar? Koliko zlate polage imajo ameriške novčance?

Odgovor: Federalna zakladnica ima približno po \$2 zlata za vsak papirnati dolar, ki je sedaj v prometu. Vzlic temu se nikakoli novčanic ne more zameniti z zlatom.

Le dejanski iznajditelj more dobiti patent

Vprašanje: Ako kdo pomaga iznajditelju z denarjem, more se dobiti patent v imenu obeh, iznajditelja in finančnika?

Odgovor: Ne. Le iznajditelj sam more zaprositi za patent in nikdo, ki ni dejanski ustvaril del iznajdbe, ni upravičen zahtevati, da se ga smatra za soiznajditelja. Iznajditelj pa ima pravico pustiti ali prodati patent komurkoli hoče. — FLIS.

Zena v sodobnem svetu

Novo nemško pravo za ločitev zakona

Predsednik odbora za zakonsko (bračno) pravo pri Akademiji za nemško pravo je objavil predloge za reformo ločitvenega prava.

Osnova temu predlogu je dosledna izvedba nacionalno socialistične miselnosti o vsebini zakona in popolno ignoriranje katoliških zakonskih predpisov. Po nacionalno socialističnem pojmovanju zakona se s sklenitvijo zakonske zveze ne ustanavlja le osebni odnos med moškim in ženo, zakon je v prvi vrsti jedro narodne skupnosti. Narodna skupnost je na obstoj zakonov zelo interesirana, nima pa nikakega interesa na obstoj zakonov, ki ne morejo izpolniti svrhe zakona ali pa pomenijo celo nevarnost za biološki in kulturni prosep naroda.

Nacionalno socialistično pojmovanje zakona vodi do uvedbe načela o "razrušenem zakonu" kot razlog za ločitev. Sodnik mora priti do spoznanja, da se po človeški presoji ne more več pričakovati zakonu primerne razmerja, med zakoni. Med drugim more zakone enostransko zahtevati ločitev, če drugi gre opravičljivega razloga odklanja zakonsko potomstvo.

Reformatorji zatrjujejo, da nimajo namena olajšati ločitve zakonov, temveč da gre le za opredelitev, ali naj se ločijo ločitve potrebni zakoni, ali pa naj se ohranijo propadli zakoni, ki so brez prave vsebine.

Tudi se po novem predlogu ne bo upoštevalo, ali je zakon izšlo potomstvo ali ne, ker so reformatorji misljenja, da ima za otroke drobnjivo vrednost ohranitev takega zakona, v katerem stalno vladajo spori in so otroci vsak dan priča zmerjanju in grdega ravnanja.

Povsem nova pa je po tem zakonskem predlogu možnost ločitve zakona na predlog državnega tožila. Za tak postopek so podani ločitveni razlogi tedaj, če kljub sporazumu zakoncev po nacionalno socialističnem pojmovanju primanjkuje zakonu naravne vsebine, zaradi česar bi mogla narodna skupnost utrpeti znatno škodo. Zločinško ali neravno življenje s koncem spada prav tako v območje državnega tožila, predvsem pa udeleževanje zakoncev v komunistični propagandi pod okriljem zakonske skupnosti.

